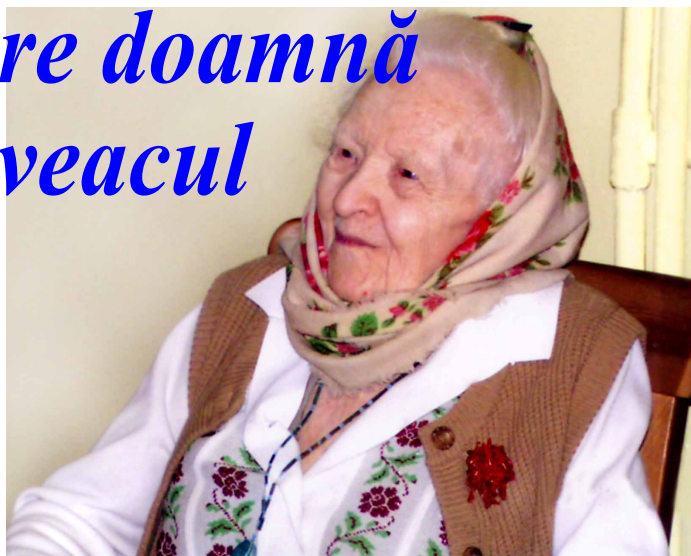

MEDI DINU – o mare doamnă care a străbătut veacul

La finele acestui an, mai precis pe 22 decembrie, pictorița Medi Dinu va împlini o sută de ani de viață. Această doamnă care a străbătut veacul are o prodigioasă memorie, un adevărat tezaur de fapte și întâmplări cu și despre oameni care aparțin istoriei, artei și literaturii. Am stat de vorbă cu Medi Dinu în „salonul interactiv“, denumire pe care a dat-o camerei de terapie educațională din Căminul „Amalia și dr. Moses Rosen“, unde se află de câteva luni. Convorbirea cu această doamnă, incontestabil decan de vârstă al „Fonotecii“ noastre, avea să fie puternic marcată de parfumul amintirilor.

Binder și nu-ai el rămăsese Gheorghe Dinu. Având în față o revistă elvețiană, o deschide și îi place o poză semnată „pictor St. F. Ph. Roll“. A decis pe loc să-l cheme Stephan Roll.

Cum s-a născut Stephan Roll

- Asta de unde o știi?
- Mi-a povestit un prieten de-al lui, că eu nu eram acolo.
- Dar la lăptărie ați fost vreodată?

- Am fost o dată când aparținea altui macedonean, iar Ghiță, fiind în spital, m-a trimis să cumpăr iaurt de acolo că îl făcea tot de calitate. Să-l pui pe farfurie ca o felie de tort.

*
- Ați spus că Dinu avea doar patru clase, dar era un om de o vastă cultură, știa câteva limbi străine...

- Într-o zi, intră grăbit în lăptărie cel pe care l-am cunoscut sub numele de Grindea și lucra la revista „Adam“. Întrebă: „Aici e lăptarul acela care citește franțuzește?“. Ghiță, care avea în față o carte din Editura Flamarion, răspunde: „Nu“. „Păi, văd că citești franțuzește“, insistă Grindea. Răspunsul vine prompt: „Nu citeș, număr rândurile“. Când l-a cunoscut pe doctorul Binder, tatăl lui Șașa Pană, i-a spus: „Dumneata faci economie de cuvinte, contopind profesiunea cu numele: „Ich Bin der Doktor“. Gheorghe era un risipitor de butade, pe care mintea lui ageră le crea cu viteza luminii.

Risipitor de butade

*
- Să revenim la vremea când erai cunoscut ca perechea Medi și Ghiță Dinu.

- Mă plimbam, într-o zi, pe Calea Victoriei și mă întâlnesc cu Petre Pandrea. Mă invită la o cafea. Era pe atunci o străduță care ducea în spatele palatului. Intrăm în cafenea. Vorbim de una, de alta. Petre mă simpatiza pentru că eram din Vâlcea, iar el era... șovin de oltean și zicea că sunt o evreică de altă clasă. Mă întrebă: „De când ești tu măritată cu Ghiță?“. „Păi, nu sunt“. „De ce?“. „Pe mine nu m-a interesat actul, iar el nu are timp să se ocupe de formalități“. „Ei bine, eu vi-s nașu“. Am o armată de secretari pe care-i pun la treabă să facă cele necesare“. El ne-a cunoscut la primăria de pe strada Parfumului. Eu îmi comandasem o blăniță albă, dar nu mi-au livrat-o la timp, așa că miresa a apărut cu un cojocel. Mai veniseră acolo bunii prieteni, Tereza cu Mac. Macovescu a fost ani de zile coleg de redacție cu Ghiță.

După o cafea cu Pandrea

- De peste trei decenii, el a plecat. E grea singurătatea.
- Eu n-am simțit niciodată singurătatea. Ghiță e mereu lângă mine. Parcă Ben Gurion spunea că cine nu crede în minuni, nu e realist.
- Ați străbătut un secol. Există oare o rețetă a longevității?
- Tatăl meu a murit cu două luni înainte de a împlini o sută de ani. Nu cred că există o rețetă. Așa a fost să fie! După ce oprîți imprimarea, o să vă spun o glumă.

*
- Și mi-a spus. Cică undeva, într-un sat, trăia un om care avea 110 ani. Cum aflară ziaristii, dădură fuga să-i afle secretul longevității. L-au întrebat dacă a dus o viață cumpătată și au aflat că n-a băut alcool, n-a fumat și nici din alte vicii n-a gustat. Deodată, când pe uliță s-au auzit chiote și cântece, n-au știut ce s-a creșdă, dar gazda i-a lămurit: „Așa-i în fiecare seară când se-ntoarce tata afumat de la cârciumă“.

Pentru a încheia întvederea cu Medi Dinu în aceeași notă, i-am spus că tradiționala noastră urare „Ad Mea Veesrim“ circulă și într-o variantă ușor modificată: „La 100 ca la 20“. Când am auzit-o, am fost sigur că-i o imposibilitate, dar ascultând-o pe Medi Dinu cu ce vervă și luciditate evocă amintirile, privind fotografia în care dansează la una dintre întrunirile de la Cămin, sunt sigur că și noua variantă a urării e totuși realizabilă.

AVRAM CROITORU

Ad Mea Veesrim!
- Sclerozato!
Am împlinit 130...

Desen de Livadaru

- L-ați cunoscut pe Gheorghe Dinu sau pe Stephan Roll?

- Era pe la începutul anilor '30. Absolvisem Institutul de Arte Plastice, unde fusesem colegă cu Boris Caragea și cu Mara Ivanova, cea care avea să-i devină soție. Mă aflam la Balcic. Termin peisajul care se face în zorii dimineții și mă duc pe plajă. O întâlnesc pe Mara și încep să-i povestesc durerile mele de amor. Și se oprește lângă noi un tânăr care îmi spune că nu m-a mai văzut pe acolo. L-am repezit. Pleacă, dar peste puțin timp revine. L-am bruffuluit cum n-am mai făcut-o niciodată: „Ce te tot bați în conversația mea, cu glasul tău de iaurgiu“.

Tânărul de pe plajă

A plecat, iar Mara m-a luat la rost: „Medi, cum poți să insulti așa, Ghiță Dinu al nostru e demult ziarist, e un băiat bun, cult. Toți îl iubim.“

- Știați ceva de „Lăptăria lui Enache“?
- Habar n-aveam. Așa mi-a venit să-i spun.
- Când l-ați revăzut?
- În aceeași după amiază. Eram la Marghit și Victor Brauner. Ei stăteau întinși pe pat, cu iaurt pe spinare căci se bășicaseră de la soare. Vine și tânărul de pe plajă. Se fac prezentările. Domnul... Domnișoara...

*
- Cum o chema pe domnișoara?
- Margareta Wexler, nume pe care l-am păstrat până la căsătoria cu Gheorghe Dinu.

- Sunteți olteancă...
- M-am născut în satul vâlcean Brezoi.
- „Șoseaua urcă spre Voineasa / Iar Lotrul curge spre Brezoi“, scria Ion Minulescu.
- Îmi amintesc că duminica după-amiază era sclipitor de frumos, când se încingeau horele în sat. Mai toți oamenii lucrau la fabrica de cherestea a unui baron din Austro-Ungaria.

- Și părinții?
- Tot acolo. Tata era contabil, iar mama dirija cantina pentru muncitori. De mică eram tare îndemnatică și aveam o bună memorie vizuală. Mama îmi citea în limba germană dintr-o carte de povești ilustrate iar eu țineam minte textele numai legate de poze. Până la vârsta de 8 ani am locuit la Brezoi. Când a izbucnit războiul, tata a fost concentrat, iar mama, cu cei doi copii, a venit la București, la rude din partea tatei.

- Ați avut un frate?
- Mai mic cu patru ani decât mine. Se pare că era genial. Țin minte că, pe când era în clasa a doua, învățătorul l-a oprit pe tata și i-a zis: „Domnu' Wexler, știți ce mi-a făcut azi Alexandru? Numai ce-l văd că își adună cărțile, caietele și le pune în săculeț. Îl întreb ce face și îmi spune că el știe tot ce se predă aici, așa că n-are ce să mai stea la școală“. Pe atunci, în aceeași încăpere învățau toți copiii din clasele I-IV, iar Bubi, cum îl ziceam acasă, era în clasa a doua. Învățătorul l-a chestionat din materiile claselor superioare și Bubi a răspuns perfect.

- Dumneavoastră ați fost o elevă bună?
- Examele erau o nimica toată pentru mine. Dar am avut o dificultate la început. Literale le-am învățat ușor, dar nu puteam să le leg în cuvinte. Știți cine a mai avut această dificultate? Sadoveanu. A mărturisit-o și în scris.
- Se întrezărea încă de pe atunci îndemnarea pentru pictură?
- La desen n-am avut probleme; la matematică însă erau.

- Ați fost și profesoară de desen...
- După 1940, când au început persecuțiile împotriva evreilor și nu mai aveam dreptul să expun, am încetat să pictez. Am devenit profesoară de desen la o școală evreiască, pe care o conducea doamna Kreindler, căci eu am absolvit, la îndemnul tatei „că nu știi ce te așteaptă în viață“ – și seminarul pedagogic.

*
- La Institutul de Arte Plastice, cine v-a fost profesor?

- Când am intrat eu, se numea școală, abia mai târziu a căpătat titlatura de Institut. Profesor a fost pictorul Jean Steriade, dar avea ore și

Odă Balcicului

profesorul Ipolit Strămbulescu – un om blând, tăcut și foarte prăpădit. Era conștiincios, zăbovea cu sfaturi lângă fiecare studentă. Steriade, fiind mai mult plecat prin străinătate, venea rar. Când se așeza la corectură în fața unor lucrări ale noastre, prima lui vorbă era „Interesant!“.

- Mai târziu ați pictat alături de Steriade și Iser la Balcic.
- Am pictat acolo multe peisaje. Balcicul a fost o inspirație, o fericire, avea o lumină aparte. Până la Balcic nu făcusem peisaj, dar localitatea m-a inspirat, m-a chemat aerul oriental, ariditatea, frumusețea din acei ani '30, frumusețe pe care am regăsit-o și 20 de ani mai târziu, când am trecut pe acolo.

*
- Când ați avut prima expoziție?

- Cine mai știe?! Cred că a fost cea de la sala „Mozart“, deasupra unei berării de pe Sărindari. Asta a fost după ce m-am întors din Grecia. În aceeași sală a avut loc, mai târziu și o expoziție a lui Victor Brauner. N-a vândut mai nimic. Se ruga de amicii săi de la revista „unu“ să-i cumpere ceva ca să poată plăti chiria. Într-o zi, pe când urcam scara spre expoziție, îl aud pe Victor discutând cu proprietăreașa sălii. „Se zice că dacă cineva nu

„Am dat un tablou pentru Brauner“

poate să plătească chiria, aveți obiceiul să oprîți un tablou“. „Da, de la altcineva da, dar nu de la dumneata care n-ai vândut niciunul“. Ajung între timp sus și o întreb: „Doamnă Heber, dacă vă dau o pictură de-a mea în loc de una a lui Brauner, îl socotiți achitat?“ „Vai, ai vrea să faci asta?“ „Și am făcut-o. Dacă știa ea ce prețuită va deveni pictura lui Victor Brauner...“

*
- L-ați cunoscut pe Ion Țuculescu...
- Avea o expoziție într-o sală de la Ateneu. Era o Grecie, o splendoare. Picturi mult superioare celor făcute de mine. L-a frapat cât de atent îi admiram operele. Am intrat în vorbă cu acel bărbat frumos, interesant, spunându-i că poate fi mândru pentru ce a reușit să facă. L-am reîntâlnit câțiva ani mai târziu și l-am întrebat dacă mai are ceva din Greciile acelea. „Nu“. „Fericite de cei care le au“. „Păi, n-au fost cumpărate, așa că le-am ras ca să folosesc pânză pentru alte picturi“. Așa a pierdut pictura românească peste 20 de tablouri superbe despre Grecia.

„Peisajul n-are nevoie de conversație“

- Dumneavoastră ați fost în Grecia pentru documentare sau în excursie?
- Prietena mea, Hedda Stern, avea un cerc de cunoștințe cu o bună situație materială care mi-au avansat banii pentru călătorie. Am plecat cu o prietenă căreia i-am pus o condiție: „După ce am terminat pictura, poți să-mi spui și că e demnă de aruncat în mare, dar în timp ce lucrez să taci și să nu-mi stai în spate“. Nu s-a putut abține și îmi rupea legătura cu peisajul.

- Nu vă plăcea să fiți asistată?

- Deloc. Eu aveam un contact electromagnetic cu peisajul.
- În general, preferați peisajul ca subiect de pictură?
- Da, pentru că el stă și n-are nevoie de conversație.
*
- Legătura cu Gheorghe Dinu, cunoscut ca poet sub numele de Stephan Roll, a constituit un capitol însemnat în viața dumneavoastră.
- Numai un capitol? Un întreg roman. Când ne-am cunoscut, el nu mai scria poezii. Odată, Brunea Fox m-a întrebat dacă știu că bărbatul meu, în tinerețe, a făcut niște nebunii care ziceau ei că-s poezii. I-am cerut lui Ghiță să-mi dea să citesc, dar mi-a spus că nu le mai are. Ani de zile mai târziu a venit un evreu sărac cu un teanc de „Poeme în aer liber“ și „Moartea vie a Eleonorei“. Le-am cumpărat și le-am citit pentru prima oară. Când i-am spus că mi-au plăcut foarte mult, că aveam sclipiri de aur ca într-un izvor... Sclipiri, dar nu-mi plăcea tot. S-a uitat la mine într-un fel anume de m-a făcut să nu mai discut despre poezia lui.
- După 13 mai 1974, când a murit, ce ați făcut cu poeziile?
- Le-am multiplicat și le-am dat drept amintiri. Macovescu a avut prietenoasa idee să-i spună lui

Jebeleanu să publice în „Gazeta Literară“ o pagină dublă de poezii. Eu am învățat să bat la mașina de scris ca să le multiplic.

*
- Ați învățat să bateți la mașină, dar să gătiți? Se știe că la „Lăptăria lui Enache“, Ghiță făcea bucătărie în timp ce tatăl lui, patronul, făcea politică.

- Salate cum făcea Dinu, mai rar. Eu mă credeam specialistă, dar față de el, eram o începătoare. Gătea de toate fluierând, cântând.

- Erați împreună în perioada „Lăptăriei“?
- Tatăl lui dăduse faliment din cauza filantropiei lui Gheorghe. Mi-a povestit ziaristul Ștefan Voicu o istorioară. Când intra în lăptărie un client mai amărât și cerea un iaurt, Ghiță îl întreba dacă nu-i e foame și îl ospăta. După ce omul termina de mâncat și se gândea cât o să-l coste, îl auzea pe Ghiță strigând către casierită: „7 lei rest la domnu“.

Pe atunci, Gheorghe servea la lăptăria lui taică-su, căci nu făcuse decât patru clase primare la școala bulgărească, unde fusese profesor Hristo Botev. Asta era pe Călărași aproape de lăptăria aflată pe Bărăției. Acolo a cunoscut el telalii din Taica Lazăr și se împrietenise cu copiii cartierului, în mare majoritate evrei. Ghiță era „șabās goi“, îl chemau vecinii sâmbăta să le aprindă focul.

*
- De ce și-o fi luat el, ca poet, pseudonimul de Stephan Roll?

- Ei, asta e o chestie amuzantă și cred că nu s-a mai publicat până acum. Într-una din pauzele de după masă, când lăptăria era închisă, stătea el la taclale cu prietenii și deodată își dă seama că Ilarie Voronca, în acte e Marcus, Șașa Pană e